

Muzej Franjevačkog samostana "Vrata Bosne" Tolisa na pragu velikog arheološkog otkrića

U rijeci Savi u Posavskoj županiji otkrivena i iskopana dosad neviđena količina bipiramidalnih ingota – rijetkih metalnih šipki starih više od 2000 g.

NADA KOTURIĆ

KRUNOSLAV ZUBČIĆ, podvodni arheolog: "Priča o tajanstvenim ingotima tek počinje. Svega je nekoliko nalaza ingota u Europi, a u Posavskoj županiji nekoliko stotina"

Nada Koturić

Muzej Franjevačkog samostana "Vrata Bosne" Tolisa, smješten na području Grada Orašja, čuva brojne nalaze koji govore o životu ljudi na području Posavine od neolitika, preko rimskog razdoblja i srednjeg vijeka pa sve do suvremenog doba. U njemu je pohranjeno brojno kulturno i umjetničko blago Posavine u kojem se s ljubavlju čuva povijesno i kulturno blago Posavine. Ovaj su put opet na pragu velikog arheološkog otkrića nakon nedavnoga, gotovo filmskog otkrića slike "Gospa od Andela" Antoniusa Paulusa Senera, koja je čitavo stoljeće bila skrivena ispod drugog platna.

Tijekom samo dva dana istraživanja na rijeci Savi otkrivena je i iskopana dosad nezabilježena količina bipiramidalnih ingota – rijetkih metalnih šipki koje su, vjeruje se, stare više od 2000 godina. Zahvaljujući ovom otkriću, broj pronađenih ingota u Bosanskoj Posavini možda nadmašuje ukupni broj svih poznatih. Ima ih tek nekoliko u muzejima u Francuskoj, Njemačkoj, Sloveniji i Sarajevu, dok ih na nalazištu u Posavskoj županiji (rijeka Sava) ima nekoliko stotina.

Neumorni Pero

Ingota su polupreradeni željezni komadi koji su služili za naknadnu obradu, prodavali su se i lokalni su kovači iz njih izrađivali alate, mačeve i drugo oružje i predmete. A sve je krenulo od Pere Matkića, zaljubljenika u prošlost Posavine, koji vrijedno prikuplja sve ostatke prošlosti i pohranjuje iz u toliškom muzeju. Fotografije s nalazišta proslijeđene su mjerodavnima u Vinkovcima i tako se priča zakotrljala jer ispostavilo se da je nalazište od iznimne važnosti. Upravo je zato stručni dvojac – podvodni arheolog Krunoslav Zubčić iz Odjela za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda Zagreb i Nikica Spudić, stručni suradnik i član Hrvatske gorske službe spašavanja Karlovac – stigao u Posavinu kako bi stručno obradio nalaz otkrivenih arheoloških primjeraka. Predstoje detaljna kemijska ispitivanja koja bi mogla razotkriti detalje veza vezane uz vrijedan arheološki nalaz.

- U samo dva dana istraživanja, a otkriće je doista povijesno, iskopani su ingoti, komadi relativno čistog metala, izliveni najčešće u šipke, pločice ili blokove i pogodni su za prijevoz i daljnju obradu. Ovi pronađeni karakteristični su za prijelaz iz latenskog doba u rimsko doba i smješta ih se u 1. ili 2. stoljeće prije Krista. Koliko je ovaj nalaz senzacionalan, najbolje pokazuje činjenica da se do sada u cijeloj BiH, u Zemaljskom muzeju, čuvao samo jedan jedini takav ingot.

I u Hrvatskoj se također čuva samo jedan, a u Sloveniji dva ili tri. Veći broj takvih ingota pronađen je u Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj i Rumunjskoj. Mi smo ih ovdje pronašli na stotine.

U pitanju je jedan teret koji je zbog nevine ili rata potonuo u rijeku Savu. Očekivali smo pronaći i vozilo, ali najvjerojatnije ga je voda odnijela, a teret je zbog svoje težine potonuo na riječno dno Save, gdje je čekao da tek sada bude otkriven – objašnjava nam ravnatelj Muzeja "Vrata Bosne" prof. Jozo Jezerčić. Sada, zahvaljujući ovom otkriću, broj pronađenih ingota u Bosanskoj Posavini možda nadmašuje ukupni broj svih poznatih u Europi. - Površina je prvo dokumentirana, postavljeni su reperi, tj. čvrste točke, a onda je teren fotografiran u svrhu fotogrametrije uz pomoć koje će se poslije dobiti 3D model površine i nacrt, tj. plan lokaliteta. Nakon toga predmeti su označeni brojevima i izvađeni

na površinu. Stavljeni su u plastične kade u kojima se nalazi destilirana voda te će se tako čuvati do konzervacije i daljnje obrade.

No, tek sada počinje uzbudljivi dio: predstoje detaljna kemijska ispitivanja koja bi mogla razotkriti nevjerojatne detalje – od toga iz kojeg rudnika potječe metal do potvrde trgovačkih putova koji su povezivali Bosansku Posavinu sa središnjom Europom još u doba prije Krista – objašnjava podvodni arheolog Zubčić. Ovaj spektakularni nalaz, po mišljenju stručnjaka, mogao bi zauvijek promijeniti pogled na ulogu našeg kraja u antičkoj trgovini i ekonomiji te pokazati da je Bosanska Posavina bila mnogo važnije središte nego što se do sada pretpostavljalo.

- Muzej Franjevačkog samostana Tolisa "Vrata Bosne" zahvaljuje Hrvatskom restauratorskom zavodu, osobito Krunoslavu Zubčiću i Nikici Spudiću, na stručnoj podršci, a najveća zahvala ide neumornom Peri Matkiću, koji više od 40 godina obilazi Bosansku Posavinu uzduž i poprijeko, tražeći ostatke prošlosti kako bi ih u Muzeju "Vrata Bosne" sačuvao za buduća pokoljenja. Naš mali muzej ponovno je pokazao kako velike priče i otkrića često leže skriveni tamo gdje ih nitko ne očekuje – ističe ravnatelj Muzeja prof. Jezerčić.

Konzervacija i obrada

Priča o ovim tajanstvenim ingotima tek počinje – i ne staje na granicama Bosne i Hercegovine. Zbog konzervacije i daljnje obrade, tj. kemijske analize materijala, a riječ je o dugotrajnom i skupom procesu, priču i projekt ćemo morati proširiti na Sloveniju, Njemačku, Francusku i Austriju.